

MÅNEDSBLADET

Glemmer du

Fastelevn

Nr. 2 – februar 2002

Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling

Forsideillustration:

*Tøndekonge Orla Jensen og tøndedronning Grith Zibrandtsen.
1983.*

I denne udgave af "Glemmer du" er der hentet inspiration fra:

Til Ullerup, udgivet af Lokalthistorisk Samling 1994.

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af: Tårnby Kommune - Lokalthistorisk Samling

Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen

Layout: Vicky Bonde

Fastelavn

Ordet fastelavn kommer fra tysk: Vastelabend, det vil sige, aftenen før fasten, og denne dag blev også kaldt for askeonsdag. Inden denne dag havde man spist, drukket og festet en hel uge igennem, for at kunne klare de triste kødløse 40 dage, fasten varede. Fasten blev afskaffet ved reformationen i 1536, men fastelavnsløjerne blev bevaret.

Til festlighederne hørte en række styrkeprøver som f.eks. tøndeslagning. Fastelavnsrisning er også en gammel tradition. Det kan spores tilbage til antikke frugtbarhedsritualer. Oprindeligt var det da også kun hustruer og specielt de barnløse, man risede.

På Amager har man bibeholdt dem gamle tradition med fastelavnsridning og tøndeslagning i Dragør, St. Magleby og i Ullerup. Man kan nå at overvære det drabelige slag alle 3 steder for i Dragør foregår det fastelavns søndag ved Blushøj, i St. Magleby fastelavnsmandag i Hovedgaden, og onsdag står slaget i Ullerup ved Fægårdsvej.

Alle steder kl. 16.

Rytterne er iført hvide stivede skjorter, sorte bukser, og broderede veste samt høj hat med bånd. Under skjorten har de fleste sikkert en ulden trøje, for det kan være bidende koldt på denne årstid. Hesten har seletøj smykket med snekker som garderhusarernes heste, en top med kunstige blomster og halen er flettet som oftest i form af en krone og med røde og hvide silkebånd. Et flot skue på en kold vinterdag.

Men fastelavnen er ikke blot foregået til hest på Amager. Herom fortælles på de følgende sider....

Fastelavn til søs

I år er det 102 år siden, fiskerne i Kastrup for første gang slog til tønden fra deres både i havnen. Det kostede dengang 25 øre for voksne og 10 øre for børn at overvære dette festlige skue. Indtægterne tilfaldt et fond for efterladte efter druknede søfolk fra Kastrup. Dette fond var blevet oprettet i slutningen af 1889 af fiskerne fra

Kastrup. De havde fået 100 kr. som belønning af Proprietær Breit fra Løjtegård for eftersøgning af fyrmester Ørim, der var druknet under en dramatisk sejltur til Salt-holm den 17. november 1889. Proprietær Breit havde selv været passager på båden, men var blevet reddet.

Fondet, der i 1927 blev omdannet til et legat, eksisterer stadig.

Fastelavnsfesten i 1890 blev et til-løbsstykke, ydermere skinnede so-len hele dagen, og luften var mild. Fiskerne havde smykket 10 både med flag og vimpler, mange roset-ter og blomsterdekorationer blan-

det med grønt. Fiskerne selv var også klædt ud i festlige kostumer. Tønden faldt først efter 2 timers bombardement. Derefter gik man i procession med musik op til Ka-struplund, hvor en varm bolle punch ventede. Om aftenen var der bal i Kastruplund.

Året efter deltog 40 fiskere i for-skellige kostumer anført af en ad-miral til hest. Hans mandskab be-stod af matroser i hvide skjorter med røde skærf, gamle koner og unge piger med cigarer i munden, bønder i gamle dragter, klovne, harlekiner m.m. Påstanden om at glasmagere og fiskere ikke kunne

Tøndeslagning i Kastrup havn, efter maleri af Chr. Mølsted. Ca. 1900.

Kastrup Broforenings medlemmer til fastelavnsfest i ca. 1916.

Bagest fra venstre: ?, ?, ?, Georg Nielsen, ?, Peter Zimling,

Anden række fra venstre: Peter Westermann, ?, ?, Hans Bastiansen, Johannes Nielsen, ?, Wibrandt Johansen, Jacob Larsen, ?, ?.

Forest fra venstre: Cornelius Petersen, Lars Zimling, Harald Nielsen, ?, ?, Johannes Christensen, ?, Wilhelm Frandsen, William Christensen, Poul Petersen.

sammen, passer i hvert fald ikke ved denne lejlighed, for Glasma-gernes Musikforening assisterede gratis med et 20 mands stort orkester. De efterfølgende år fik Kastrup kirke også glæde af over-skuddet. Senere arrangerede fi-skeriforeningen tøndeslagningen i samarbejde med Kastrup Frem-me. Fiskernes sidste tøndeslag-ning fandt sted i 1935.

Fastelavn i Ullerup

En garvet fastelavnsrytter i Ulle-rup, Frede Hjeds fortæller i bogen "Til Ullerup (1994)" hvordan fa-stelavnsridningen foregår her:

Allerede fra 2. juledag begynder træningen til fastelavnen med hyggelige rideture som regel i Kongelunden hver søndag efter-middag. Når vi så når til onsdag

*Fastelavnsrytterne med de to flagmænd, Frede Hjeds og Aksel Sørensen, i spidsen.
Foto Dirch Jansen 1994.*

14 dage før fastelavnen, bliver indkaldt til rytterlaug. Her bliver hele fastelavnsridningen tilrettelagt. Rytterne mødes i byens skydehus kl. 19.30. Første punkt på dagsordenen er antallet af deltagere, minimum er stadig 12 ryttere, men i de senere år har vi redet 12-18 mand. Så diskuteres mødested og tidspunkt, det har de sidste ca. 20 år været på Raagaard kl. 9.30, hvor vi starter med en god kop kaffe og en let frokost. Når puncheruten skal tilrettelægges, er det også mest praktisk, at rækkefølgen på de 50 punchesteder bliver den samme år efter år. Så ved folk stort set, hvad tid vi aflægger dem besøg. Vi synes selv, at vi har den smuk-

keste og mest charmerede puncherute. Ruten er vel på 6 km, hvor vi stort set kun besøger gårde, gartnerier og nedlagte landbrugsejendomme, et rigtigt landsbymiljø, som ikke findes andre steder på amager. Fastelavnsrommen, som langt de fleste bruger i Ullerup, er lavet efter en gammel opskrift, der stammer fra Købmand Valdemar Hansen på Amager Landevej. Rommen er brun og på 60% med en fantastisk god smag - og virkning! Det er dog ikke kun punch, vi får på ruten, men også mange steder en sandwich eller lune frikadeller. Eftermiddagskaffen får vi kl. 15.15, og det har vel de sidste 15 år været hos Ole Køppen på

Strandvejen eller Frieslandsvej, som den faktisk hedder. Eftermiddagskaffen er ikke kun en kop kaffe, men også snitter med det bedste pålæg, som findes på Amager. Efter de to flagmænd kommer musikvognen med 5 musikere. Musikvognen ejes af Ullerup Køre- og Rideforening. Kusken er Ole Nielsen fra Raagaard, der efter 20 år som fastelavnsrytter valgte at sidde på bukken her.

Efter musikvognen kommer de sidste 14-16 ryttere, som regel efter alder, men vi ser også på, hvordan hestene passer sammen, f.eks. 2 sorte heste eller 2 skimler. Klokkeren 16.00 rider vi under tønden med den høje hat i hånden syngende vores nationalsang, "Der er et yndigt land". Det foregår på en dejlig grusvej, den del af Fægårdsvej, som i dag ejes af lufthavnen. Her har tøndeslagningen fundet sted siden 2. verdenskrig, dog med undtagelse af et par gange, hvor sne har forhindret dette. I de tilfælde foregik tøndeslagningen i Ullerup Stræde. Dernæst slår vi tønden ned. Tøndedronningen står klar til at binde den røde sløjfe om armen på tøn-

dekongen. En skål for tøndekonge og -dronning bliver sunget og tøndekongen får overrakt en vandrepokal udsat af Handelsbanken. Tøndedronningen får en æske chokolade og et fastelavnsris. Derefter spilles og synges "Åh Amagerland". Turen går herefter videre med besøg de sidste 12-15 punchesteder, de første par steder

Tøndeslagning på Fægårdsvej. 1994.

Foto: Dirch Jansen.

Også børnene "rider" til fastelavn.
Her er det fastelavnsrytterne Steffen
Hjeds og Carsten Pedersen, 1970'erne

med tøndedronningen siddende
foran hos tøndekongen. Kl. ca.
18.30 er vi færdige med ridnin-
gen. Hestene sættes i stald, strig-
les og pudses, de får desuden et
godt foder med tak for en god
dag.

Nogle af rytterne tager en tur i
forsamlingshuset, andre på besøg
hos hinanden, inden man begiver
sig hjem til forloren skildpadde
eller grønlangkål eller hvad tradi-
tionen byder på. Kl. 22.30 har ryt-
terne aftalt, at tøndekonge og -
dronning skal åbne ballet, og så
festes der til den lyse morgen.

Fastelavns opskrifter

Rompunchen kan slå selv den
mest garvede fastelavnsrytter af
pinden, hvis man da ikke benytter
sig lidt af de medfølgende heste-
holderes smag for drikken. Føl-
gende opskrift på rompunch kan
da også forklare styrken af et så-
dan glas:

¾ kop hugget sukker, 2 kopper
60% brun rom, 3 kopper vand.

Vandet koges og sukkeret opløses
heri. Imens ligger romflasken i
lidt lunt vand for at tempererer
rommen inden den kommes i van-
det, der skal være gået af kog.

Æbleskiver hører også fastelavnen
til, i Dragør kaldes de "lunkens",
og de er bagt med en udblødt sve-
ske samt lidt safran.

Posegrød hørte også tidligere fa-
stelavnen til. Gunhild Hoe Larsen
husker fra sin barndom i Viberup
følgende:

Fastelavnen huskes som en gru-

fuld oplevelse, for så blev der traditionen tro lavet posegrød. En stor udbenet skinke blev kogt i rigeligt vand. Når vandet kogte, blev der sænket en lærredspose indeholdende mellemfine bygryn, citronskal, sukker safran, rosiner og mandler. Men posen måtte kun være $\frac{3}{4}$ fuld, da bygrynene udvidede sig. Når så skinken var mør, tog man posen op. Skinken blev serveret med tykke ærter, rugbrød og rødbeder eller med grønlangkål. Posens indhold blev skåret i skiver, ristet i smør på panden og serveret med revet chokolade og sukker. I min fantasi synes jeg, vi levede af denne ret året ud.

Fastelavnserindringer fra Maglebylille

Reinhard Rasmussen, der blev født i Maglebylille i 1920 har fortalt følgende:

Traditionen med at slå katten af tønden fændt også sted i Maglebylille. Det var et flot syn at se de pyntede heste og ryttere, så det har jeg overværet mange gange. Men der blev også arrangeret fastelavn for børnene, vi slog katten at tønden. Det foregik ved sprøjtehuset. Vi stod i en lang række og løb hen til tønden. Der var en voksen der styrede tønden, så den hang nogenlunde stille når vi slog.

Fastelavn i Maglebylille. ca. 1935

*Fastelavn i
Maglebylille,
Hans og
Svend
Ahrenkilde.
1940.*

Det var en tro kopi af de voksnes fastelavn, der var en flot sløjfe til tøndekongen, den bandt dronningen om kongens arm, og så var der chokolade og boller i skyttehuset.

Bal var der også senere i skyttehuset. Det var de store drenge, som ordnede det, min bror Ejler og Jacob Svendsen og Knud Erlandsen var de ledende.

Grete Møller, der også er født i Maglebylille erindrere følgende: Hvad vi også husker tydeligt er tøndeslagningen, hvor de red ved plantehaven. At rytterne på det tidspunkt havde fået en del punch,

tænkte vi børn jo ikke på, men det gjorde dog et stort indtryk på os, da der et år var en rytter, der ikke ramte tøndens men havnede i onkel Claus' mødding.....

Salonskytteforeningen

I Maglebylille stod Salonskytteforeningen for fastelavnsridningen, der fandt sted mandagen efter fastelavn. Der skulle være mindst 12 ryttere, der tilsluttede sig for at ridningen kunne løbe af stables. Tøndedronningen, der blev valgt, når der blev lagt laug, skulle være den ældst ugifte af de piger, der

var født i landsbyen.

Man samledes kl. 11.30 - og enhver rytter der kom for sent måtte f.eks. i 1953 bøde med 5 kr. På den medfølgende musikvogn sad i en lang årrække musikerne Svend Eriksen, Frithjof Larsen og "Krudt Peter". Forrest red flagmændene med flagene i højre hånd. Man red ikke blot rundt i Maglebylille men også i Kastrup, hvor man besøgte 10-12 steder. Tøndeslagningen fandt sted uden-

for Martin Jensens hus i Maglebylille. I øvrigt fremstillede byens hjulmand Erlandsen tøndestokkene, der gik i arv i familierne, hvis de ellers holdt til slagene.

Fastelavnsmusikken fandt sted om aftenen enten på Ny Kro, Løjtehus eller Kastruplund.

Den sidste tøndeslagning i Maglebylille fandt sted i 1953..

Salonskytteforeningen Maglebylille. 1945.

Bagest fra venstre ses: Svend Tage Thybo, Erik Thybo, Georg Hansen, Knud Svendsen, Orla Hansen, Gerhard Hansen, Ole Lind, Ernst Lind, Poul Erlandsen, Erhardt Hansen, Poul Corneliussen, Hans Kakjær, Edvard Christiansen, John Erlandsen, Bent Jensen, Jan Svendsen, Erik Christensen, Poul Tønnesen, Knud Erlandsen.

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling
Kamillevej 10
2770 Kastrup
Tlf. 32 46 05 45

Åbningstider:

Mandag	16.00 - 20.00
Tirsdag	12.00 - 16.00
Fredag	12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på

Kastrupgårdssamlingen

**"Midt på Amager" og
 "Kastrup Glas"**

Åbent Tirsdag til søndag
 14.00-17.00
 Onsdag tillige
 14.00-20.00

Plyssen

Amager Strandvej 350:

**Permanente og
 skiftende udstillinger**

Åbent Lørdag og søndag
 13.00-16.00